

захищені і візуально виглядають більш вигратшно, мають значний інформативний потенціал щодо історії та культури України, в той час як 500 гривень 2006 р. виглядають набагато простіше, з точки зору дизайну, крім того, як зазначає НБУ, їх дуже легко підробити на відміну від 500 гривень УНР.

1. Гнатишак М. Державні гроші України 1917–1920 років. Ілюстрований історично-іконографічний нарис / Микола Гнатишак. — Клівленд : Український музей-архів, 1974. — 384 с.
2. Дорофєєва Н. В. З історії грошей України / Н. В. Дорофєєва, З. М. Комарівська. — Київ—Львів : Львівський банківський інститут НБУ, 2000. — 163 с.
3. Історія гривні [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>
4. Мартос Б. Гроші Української Держави / Б. Мартос, Я. Зозуля. — Мюнхен : Украинский технико-хозяйственный институт, 1972. — 104 с.
5. Новые пятсот гривен (фото) [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://maxbank.com.ua/bankovskie-novosti/357-novye-500-griven-foto.html>
6. Черноиваненко В. История бумажных денег Украины 1917–1920 годов [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://gazeta.zn.ua/SOCIETY/istoriya_bumazhnyh_deneg_ukrainy_19171920_godov.html (22–28 вересня 2001 р.)

Шапранова О. С.

Зарубіжна історіографія історії Південної Африки XIX – початку XXI століття

Світова історіографія в своєму розвитку пройшла складний шлях від романтичних уявлень про далекий південь Африканського континенту до серйозних наукових досліджень. На початкових етапах становлення африканістики історичні праці ще не відрізнялися системністю і науковістю.

В другій половині XIX століття завершується процес становлення наукових дисциплін, які вивчають Південну Африку. В цей час у вивченні неєвропейських народів були зроблені перші кроки. З початком колоніального проник-

нення на південь Африканського континенту практичні потреби англійських ділових та політичних сил багато в чому мали значний вплив на процес більш докладного його вивчення. Історики консервативних переконань Дж. Брайс, Б. Гіббінс, Ч. Ділк, Д. Сатурін [2, 9, 10] приділяли основну увагу в своїх численних працях просвіті англійської громадськості щодо тих благ, які обіцяло проведення великомасштабної колоніальної політики.

Найважливішим етапом в історії Великобританії була остання третина XIX століття — час прискореного територіального зростання. Величезний економічний потенціал Південної Африки, перспективи політичного розвитку колоній, військова міць імперії — все це було по-іншому осмислено в той час, коли панівне місце в англійській ідеології зайняла імперська ідеологія.

Праці багатьох істориків кінця XIX – початку XX століття були пов'язані безпосередньо з державним замовленням. Більшість авторів, що розповідають про англійську експансію, підтримували імперіалістичні ідеї та цілком виправдовували методи англійської колоніальної експансії.

Наприкінці XIX століття в історіографії спостерігалася тенденція лібералізації в поглядах істориків, що знайшло відображення в їх прагненні до розуміння особливостей традиційного південноафриканського суспільства. Для зарубіжних істориків цього періоду, які продовжували займатися вивченням історії британської колонізації Південної Африки, характерно, з одного боку, збереження традиційних консервативних тенденцій в науці, а з іншого, поява нових більш ліберальних тенденцій.

У роботах зарубіжних авторів, що тяжіють до лібералізму, показана неспроможність англійської колоніальної

системи. Так, наприклад, С. де Ківіт [11] характеризував її як безсистемну, засновану на жорстокості, яка призвела надалі до негативних наслідків.

Крім звернення до дослідження політичних, військових, соціально-економічних питань південноафриканської історії важливим для зарубіжних дослідників другої половини ХХ століття є виявлення нових аспектів доколоніального культурного і громадського життя народів півдня Африканського континенту, а також їх аналіз, що знайшло відображення в роботах А. Т. Брайанта [1], В. Елленберга [8] та інших дослідників.

У 60-х рр. ХХ століття в англійській історіографії з'являються роботи істориків-марксистів, написані на основі аналізу подій з точки зору, перш за все, соціально-економічного чинника і антиімперіалізму. Англійський публіцист Б. Девідсон [3, 4] відзначав специфіку розвитку районів Африки в соціально-культурному відношенні, проаналізував період доколоніального розвитку. Д. Уоддіс [5] звернувся до розгляду діяльності панафриканських конгресів і наголосив на необхідності створення профспілок для захисту прав південноафриканських робочих, будучи прихильником реформ, на які сподівався для поліпшення соціально-політичного життя африканців і народів Південної Африки. В цей період в зарубіжній африканістиці відбулися значні зміни. Хоча, як і раніше, більшість істориків продовжували дотримуватися консервативних поглядів і виправдовували імперську політику британського уряду, починають публікуватися наукові роботи, що відрізняються ліберальними і марксистськими підходами до вивчення історії британської колонізації Південної Африки.

У зарубіжній історіографії кінця ХХ–ХХІ століття комплексно розглядаються не тільки проблеми історії британського імперіалізму та постколоніального розвитку Південної Африки. Першорядну увагу дослідники стали приділяти вивченню специфіки та динаміки культурних взаємодій британської метрополії та колоній, а також культурного самовизначення південноафриканців. Останнім часом зарубіжна історична наука поповнилася значною кількістю робіт, в яких досліджуються соціальна структура і функції південноафриканського суспільства щодо європейського колоніального вторгнення. У книгах А. Р. Редкліфа-Брауна, Д. Пірціо-Біролі [6, 7] показані особливості культури і традицій народів Південної Африки.

Крах імперії призвів до кризи історіографії і, отже, до зміни підходів написання історії. Необхідно було брати до уваги наукові роботи південноафриканських істориків, і, крім того, використовуючи методи соціології і психології, займатися дослідженням причин не тільки створення, але й розпаду Британської колоніальної імперії.

1. Брайант А. Зулусский народ до прихода европейцев / Альфред Брайант; [пер. с англ. К. К. Лупандина; ред. и предисл. Д. А. Ольдерогге, И. И. Потехина]. — М. : Издательство иностранной литературы, 1953. — 436 с.
2. Гиббинс Б. История современной Англии / Б. Гиббинс, Д. Сатурин ; [под ред. В. А. Поссе]. — СПб : Знание, 1901. — 225 с.
3. Дэвидсон Б. Новое открытие древней Африки / Бэзил Дэвидсон ; [пер. с англ. под редакцией и с предисловием И. И. Потехина]. — М. : Издательство восточной литературы, 1962. — 315 с.
4. Дэвидсон Б. Черная мать. Африка: годы испытаний / Бэзил Дэвидсон ; [пер. с англ. М. К. Зеновича и др.] — М. : Наука, 1964. — 280 с.
5. Уоддис Д. Африка. Лев пробуждается / Джек Уоддис ; [пер. с англ. К. В. Иосифова и др.]. — М. : Издательство иностранной литературы, 1962. — 373 с.
6. Пирцио-Бироли Д. Культурная антропология Тропической Африки / Детальмо Пирцио-Бироли; [пер. с итал. Г. А. Матвеевой]. — М. : Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. — 335 с.

7. Радклифф-Браун А. Р. Структура и функция в примитивном обществе. Очерки и лекции / Альфред Реджинальд Радклифф-Браун ; [пер. с англ. О. Ю. Артемова] — М. : Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. — 304 с.
8. Эллиенберг В. Трагический конец бушменов / Виктор Эллиенберг; [пер. с франц.]. — М. : Издательство иностранной литературы, 1956. — 307 с.
9. Bryce J. Impressions of South Africa / James Bryce. — London : Macmillan and Co, 1899. — 492 p.
10. Dilke C. W. Problems of Great Britain / Charles Wentworth Dilke. — Vol. II. — London : Macmillan and Co, 1890. — 618 p.
11. Kiewiet C. W. de. A history of South Africa. Social and economic / Cornelis Willem de Kiewiet. — Oxford : At the Clarendon press, 1942. — 292 p.

Майковський М. М.

Постмодерністський дискурс історії УПА у роки Другої світової війни

Проблема УПА — одна з історичних мін, підкладених під наше суспільство. Вона збуджує не лише протистояння між радянською та національною історіографіями, але й гострий конфлікт між трьома відлами в українському націоналістичному русі: бандерівцями, мельниківцями та двійкарями. Після краху комунізму ці суперечки перенеслися в Україну, й історики кожного з названих напрямків представляють свою, дуже партійну версію минулих подій. Гостроти дискусії додає політичний вимір, найперше — вимоги зрівняти статуси ветеранів Великої Вітчизняної війни та ветеранів УПА й потреба розвивати добросусідські відносини з країнами, де історична пам'ять про УПА не є найкращою.

Історія ОУН-УПА має багату історіографічну традицію [4]. Наслідком багаторічних досліджень цієї проблеми став фаховий висновок робочої групи істориків при урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА [7]. Проблема